

Глухівський
національний
педагогічний
університет
імені Олександра
Довженка

Вибіркова дисципліна
Теорія і практика міжкультурної комунікації
Спеціальність 014 Середня освіта
Вид навчально-методичного забезпечення:
Силабус курсу

для здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти

Код дисципліни: вибіркова
Кількість кредитів: 3

Викладачі:

к. філол. н., ст. викладач

Кушнерьова Марина Олександрівна,

Контактна інформація:

e-mail: kushnyerova@gnp.u.edu.ua

тел. моб.: **0990368740**

покликання для консультацій:

<https://meet.google.com/xfo-fiog-vze>

Кількість часу на вивчення дисципліни

Лекцій	18
Практичних занять	18
Самостійна робота студента	54
Форма контролю	залік

1. Анотація курсу

«Теорія і практика міжкультурної комунікації» – це навчальна дисципліна, яка спрямована на вивчення концептуальних підходів у теорії міжкультурної комунікації в сучасному полікультурному просторі. Навчальний курс «Основи міжкультурної комунікації» має велике значення для підготовки вчителів, іноземних мов (англійської, німецької) зокрема, оскільки знайомить студентів із особливостями художньої комунікації. Відведені на ознайомлення з цим курсом лекції є достатніми для розуміння механізмів формування і реалізації навичок самостійного аналізу і систематизації матеріалу; освоєння методів дослідницької роботи, навичок наукового мислення і узагальнення.

Мета курсу – ознайомити здобувачів освіти з понятійним апаратом теорії і практики міжкультурної комунікації, а також розвиток здатності до правильної інтерпретації конкретних проявів комунікативної поведінки в різних культурах, формування навичок культурної сприйнятливості і розвиток міжкультурної комунікативної компетентності, що дозволяє здійснювати адекватну комунікативно-мовну діяльність в умовах міжкультурного спілкування.

Завдання – формування знань сучасних наукових уявлень щодо сутності та ролі міжкультурних комунікацій в сучасному полікультурному просторі; основних підходів до дослідження комунікативної культури особистості; підготувати теоретичну лінгвістичну базу для засвоєння здобувачами освіти основних питань міжкультурної комунікації: визначити сутність понять «мова», «культура», «культурна взаємодія», «мовна картина світу» тощо, сформувати у майбутніх учителів уявлення щодо національних особливостей мовної і комунікативної поведінки суб'єктів-носіїв різних культур (європейської, східної, американської, української); ознайомитися здобувачів освіти з умовами, що сприяють успішному здійсненню комунікації, і з причинами комунікативних невдач.

Попередні навчальні компетентності необхідні для успішного засвоєння студентами навчального змісту курсу «Теорія і практика міжкультурної комунікації»: 1) знання англійської та німецької мов; 2) компетентності, сформовані в процесі вивчення «Історії та культури України», «Філософії», «Країнознавства англомовних країн», «Історії англійської мови».

Основні навчальні компетентності як результат успішного засвоєння навчального курсу «Основи міжкультурної комунікації»:

ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність та мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК 5. Здатність мислити абстрактно, аналізувати, синтезувати, узагальнювати, оцінювати для розуміння проблем, процесів і явищ у галузі методики навчання іноземних мов і культур та зарубіжної літератури.

ЗК 6. Здатність до пошуку, аналізу й опрацювання професійно орієнтованої інформації із різних джерел.

Фахові компетентності:

ФК 1. Досконале володіння літературними нормами англійської мови.

ФК 2. Вміння використовувати мовні засоби у різних комунікативних ситуаціях різних стилів мовлення.

ФК 3. Знання закономірностей функціонування мови у суспільному просторі, її провідних функцій, взаємозв'язку між мовними й ментальними особливостями носіїв тієї чи іншої мови.

ФК 4. Вміння організовувати свою мовленнєву поведінку відповідно до соціокультурних стереотипів носіїв іноземної мови.

Програмні результати навчання

ПР	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
ПРН 1. Досконале володіння англійською мовою на рівні професійного і побутового спілкування.	Словесні: пояснення, розповідь, бесіда. Наочні: демонстрування, ілюстрування. Практичні: практична робота, робота з інформаційними джерелами, аналіз статистичних даних. Методи інноваційних технологій: опорний конспект; методи інтерактивного навчання	Усне опитування; доповіді на семінарських заняттях,
ПРН 2. Володіння всіма видами іншомовної мовленнєвої діяльності, основами культури усного й писемного мовлення, вміннями й навичками спілкування у різних стилях і ситуаціях відповідно до досвіду, інтересів та психологічних особливостей мовця.	Словесні: пояснення, розповідь, бесіда, диспут, дискусія Наочні: демонстрування, ілюстрування. Практичні: практична робота, робота з інформаційними джерелами, аналіз статистичних даних. Методи інноваційних технологій: опорний конспект; методи інтерактивного навчання; мультимедійні методи навчання, методи проєктної діяльності.	Усне та письмове опитування, доповіді на семінарських заняттях.
ПРН 3. Володіння навичками професійного письма в жанрах науково-академічного, довідкового, літературно-критичного, публіцистичного та популярного викладів, навичками аналізу та інтерпретації текстів гуманітарного спрямування.	Словесні: пояснення, розповідь, бесіда. Наочні: демонстрування, ілюстрування. Практичні: практична робота, робота з інформаційними джерелами, аналіз статистичних даних. Методи інноваційних технологій: опорний конспект; методи інтерактивного навчання; мультимедійні методи	Усне та письмове опитування, доповіді на семінарських заняттях.

	навчання, методи проєктної діяльності.	
ПРН 5. Уміння запобігати типовим помилкам, пов'язаним з інтерференцією рідної мови, виявляти найбільш доцільні способи та прийоми семантизації лексики, введення нового граматичного матеріалу, роботи над вимовою, перевірки розуміння нового матеріалу.	Словесні: пояснення, розповідь, бесіда, диспут, дискусія Наочні: демонстрування, ілюстрування. Практичні: виконання вправ, практична робота, робота з інформаційними джерелами. Методи інноваційних технологій: опорний конспект; методи інтерактивного навчання; мультимедійні методи навчання, методи проєктної діяльності.	Усне та письмове опитування, доповіді на семінарських заняттях.
ПРН 10. Володіння концепціями гуманітарних та суспільних наук та вміння користуватися методами цих наук у різних сферах педагогічної та науково-дослідницької діяльності.	Словесні: пояснення, розповідь, бесіда, диспут, дискусія Практичні: виконання вправ, практична робота, робота з інформаційними джерелами. Методи інноваційних технологій: опорний конспект; методи інтерактивного навчання; мультимедійні методи навчання,.	Усне та письмове опитування, доповіді на семінарських заняттях.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ КОМПОНЕНТИ

Змістовий модуль 1. Intercultural communication as a science. Structure of communication

Тема 1. Basic principles of intercultural communication

The essence, object and subject of intercultural communication Aspects of intercultural communication. Formation of intercultural communication as a science. Intercultural communication in the system of sciences. Nation, people, ethnos. National-ethnic consciousness Mentality. Ethos. The conflict of "one's" and "someone else's". National stereotype. National and cultural symbol.

Орієнтовний перелік тематики практичних занять

1. Intercultural communication as a scientific discipline.
2. Main categories of intercultural communication.

Зміст самостійної роботи здобувачів освіти: опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, складання таблиць етнічних стереотипів з

подальшим їхнім аналізом, перегляд відеосюжетів з досліджуваних тем. Виконання вправ після перегляду відеосюжетів. Підготовка і презентація усних повідомлень.

Зміст індивідуальної роботи здобувачів освіти: опрацювати матеріал місце міжкультурної комунікації в системі наук, укласти список практичних і наукових галузей, які межують із проблематикою і завданнями МК.

Тема 2. Pictures of the world and the conceptual sphere of the nation

The picture of the world as a reflection of consciousness. Language picture of the world. Conceptual picture of the world. Factors of differences between language and conceptual pictures of the world. Value picture of the world National values. Variability of value concepts. Temporal and spatial picture of the world. Distribution of time in different cultures. Perception of time in different cultures. Space in different cultures.

Орієнтовний перелік тематики практичних занять

1. Classification of pictures of the world. Correlation of language, conceptual and value pictures of the world.
2. The temporal picture of the world as a national form of space interpretation.

Зміст самостійної роботи здобувачів освіти: опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, на конкретних прикладах проілюструвати вплив основних чинників, які формують мовні і концептуальні картини народів світу

Зміст індивідуальної роботи здобувачів освіти: укладіть списки: а) основних універсальних ціннісних концептів; б) спільних європейських цінностей; в) унікальних цінностей українців та інших (на вибір) націй.

Тема 3. Intercultural competence

Intercultural competence as a condition for effective intercultural interaction. The structure and formation of intercultural competence. The concept of intercultural competence according to M. Bennett. factors affecting the formation of intercultural competence. The value of intercultural competence for solving professional and pedagogical tasks

Орієнтовний перелік тематики практичних занять

1. Basic approaches to managing cultural differences in professional activity. A classic approach.

Зміст самостійної роботи здобувачів освіти: опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять.

Зміст індивідуальної роботи здобувачів освіти: підготувати есе на одну із запропонованих тем:

1. Міжкультурна компетентність як культурна сензитивність.
2. Методика «Intercultural Development Inventory» М.Хаммера і М.Беннетта.
3. Вимірювання культурної сензитивності в Україні.
4. Базові принципи оцінки комунікативних навичок.
5. Методика «Intercultural readiness check ».
6. Ассесмент міжкультурної компетентності.
7. Методики оцінки 360 градусів.

8. Сучасний підхід до управління культурними відмінностями. Вплив конструктивізму.
9. Модель міжкультурного управління Ді Стефано «МВІ».
10. Когнітивний підхід в крос-культурному менеджменті.
11. Модель Н.Холдена.
12. Модель «Третьої культури».
13. Створення «Третьої культури» і управління культурними відмінностями.
14. «Управління різноманітністю» (Б.Екелунд).

Змістовий модуль 2. Specificity of communication.

Тема 1. . Verbal and non-verbal expression of national characteristics

The essence of verbal communication. Sound aspect of speech. Vocabulary and phraseology. The word as a unit of interlinguistic comparison. The meaning and meaning of the word through the prism of intercultural communication. Significance as a valuable feature of a word. Aspects of comparing the vocabulary of different languages. Semantic difference of words in different languages. Lexical connotation in language cultures. The essence of lexical connotation. Linguistic connotations and comparisons. Connotations of color markings. Connotations of zoonyms. Connotations of phytonyms. The internal form of the word. Cross-language homonyms. Non-equivalent vocabulary and background knowledge. appeal Other ways of language expression of national specificity. The essence, main types and functions of non-verbal communication. Silence as a form of communication. Cross-cultural differences in non-verbal communication codes. Appearance and clothing. Body language. Paralingual means of communication. Proxemics.

Орієнтовний перелік тематики практичних занять

1. Verbal communication in intercultural communication.
2. Non-verbal communication: the problem of "alien culture" and ethnocentrism.

Зміст самостійної роботи здобувачів освіти: опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, аналіз відмінностей між лексичним значенням і смислом слова.

Зміст індивідуальної роботи здобувачів освіти: 1) навести приклади важливості фонових знань для міжкультурної комунікації 2) описати невербальний портрет українця у порівнянні з представниками інших національностей (на вибір), спираючись на основні складники невербальної інформації.

Тема 2. Types of cultures and intercultural communication styles

Types of cultures by contextual orientation. Types of cultures according to the direction of the purpose of activity. Types of cultures by power distance. Types of cultures according to the attitude to uncertainty. Types of cultures by gender. Typological features of Ukrainian culture

Орієнтовний перелік тематики практичних занять

1. Diversity of cultural worlds: peculiarities of interaction with representatives of different cultures.
2. Languages and cultures of the world in the unity of differences.

Зміст самостійної роботи здобувачів освіти: опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, з'ясування позитивних та негативних наслідків глобалізації на розвиток мов і культур на планеті.

Зміст індивідуальної роботи здобувачів освіти: підготувати есе на одну із запропонованих тем:

1. Typologies of cultures.
2. Postfigurative, cofigurative and prefigurative culture (M. Mead). High-context and low-context cultures (Edward Hall).
3. Monoactive, polyactive and reactive cultures (R. Lewis).
4. Cultural dimensions of H. Hofstede: individualism-collectivism, avoidance of uncertainty, power distance, competitiveness (masculinity), Confucian
5. dynamism.
6. Modern psychological research of individualism-collectivism in different cultures.
7. Conflict and communication: basic principles of analysis.
8. Intercultural conflict as a form of social conflict.
9. L. Kozler's approach and its use in the situation of intercultural communication. Cultural styles of conflict.
10. M. Hammer's method of their measurement. features of conflict resolution in different cultures.
11. Causes of intercultural conflicts
12. Mapping intercultural conflict. The specifics of solving intercultural conflicts.
13. Settlement of ethnic conflicts: main approaches

Самостійна робота студентів

1. Самопідготовка до практичних занять.
2. Написання та захист рефератів.
3. Складання опорних конспектів,

Критерії оцінки реферату:

відмінно	Тему реферату розкрито повною мірою. Унікальність тексту становить не менше 50%, запозичення мають посилання. Список використаних джерел оформлено належним чином.
добре	Тему реферату розкрито повною мірою, але є несуттєві зауваження щодо оформлення роботи. Унікальність тексту становить не менше 40%. Список використаних джерел оформлено належним чином.
задовільно	Тему реферату розкрито не повною мірою. Унікальність тексту становить не менше 25%, не всі запозичення мають посилання. Існують неточності в оформленні списку використаних джерел
незадовільно	Тему реферату розкрито не повною мірою. Унікальність тексту становить не менше 10%, не всі запозичення мають посилання, оформленні списку використаних джерел не відповідає вимогам

Мова написання: українська, англійська

3. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти (критерії оцінювання та шкала) із освітньої компоненти «Основи міжкультурної комунікації»

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів із навчальної дисципліни відповідно до копичувальної бально-рейтингової системи, яка передбачає оцінювання

якості виконання здобувачами освіти всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, які спрямовані на опанування запланованих (очікуваних) результатів навчання з ОК.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається на основі середньозваженого балу за національною шкалою і виставляється у відомість обліку успішності та ІНПС (заліковій книжці) за двома шкалами оцінювання: національною і ЄКТС. Середньозважений бал (Сб) із дисципліни визначається на основі:

- встановленого вагового коефіцієнта (ВК) дисципліни (дорівнює 1, що згідно з робочою навчальною програмою розподіляється окремо за кожний вид роботи, зокрема:
- ВК за практичні заняття дорівнює 0,6; тестовий контроль, МКР – 0,2; СРС та ІРС – 0,2; залік – 0 (виставляється за результатом виконання всіх передбачених програмою завдань).
- середньоарифметичного значення оцінок, одержаних студентом за кожний вид роботи відповідно до робочої програми за національною шкалою (Таблиця 1)

Таблиця 1

Аудиторна робота						Індивідуальна робота		Підсумковий контроль
Поточний контроль на заняттях №						Модульні контрольні роботи		
1	2	3	...	8	9	1	2	змістовий модуль
						1	2	змістовий модуль
						1	2	змістовий модуль
						1	2	змістовий модуль
Вагові коефіцієнти:						0,6		0,2
						0,2		0

4. Політика курсу:

- викладачі та студенти діють відповідно до Правил внутрішнього розпорядку для здобувачів вищої, фахової передвищої освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка; основною формою проведення навчальних занять для засвоєння теоретичного матеріалу є курс лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни;

- лектор зобов'язаний дотримуватись програми навчальної дисципліни щодо тем лекційних занять, але не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів;

- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач освіти відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;

- не допустимо порушення академічної доброчесності під час роботи над індивідуальним науково-дослідним завданням;

- презентації та виступи здобувачів освіти мають бути результатом власних наукових розвідок. На всі отримані з літератури або мережі матеріали мають бути відповідні посилання;

- обов'язковим компонентом оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є відвідування занять. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування тощо) та у разі погодження з викладачем навчання може відбуватись в он-лайн режимі (змішана форма навчання). Пропущене заняття необхідно відпрацювати в позааудиторний час у формі співбесіди, захисту реферату або ж звіту про виконані практичні завдання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник Київ, 2004. 344 с.
2. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ, 2007. 205 с.
3. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посібник. Київ, 2012. 285 с.
4. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси, 2011. 350 с.
5. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації. Київ, 2010. 240 с.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Київ, 2006. 716 с.
7. DeFleur M. H., Margaret H. Fundamentals of Human Communication. Social Science in Everyday Life. New York, 2005. 454 p.
8. Hybels S. Communicating Effectively. New York, 2007. 418 p.

Додаткова:

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2004. 469 с.
2. Вареник М. : С. Міжкультурна комунікація як складова процесу здійснення іншомовної освіти. *Управління школи*. 2013. N 28/30. С. 35-38.
3. Гавура О. Методичні рекомендації для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Теорія комунікації». Тернопіль, 2011. 198
4. Гавура О. Соціальні комунікації: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність». Тернопіль, 2011. 252 с.
5. Мова і культура : наук. вид. / Ін-т філології Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2004. – (Філологія). – Вип. 7, т. 5 :
6. Подольська Є. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2003. 287 с.
7. Савчук І. І. Суперництво в сучасній англomовній картині світу : монографія. Житомир, 2016. 196 с.
8. Спільна історія. Діалог культур: навч. посіб./ П.Вербицька, Н.Голосова, В.Дяків та ін.; Всеукр. асоц. викл. історії та сусп.дисциплін «Нова доба». Львів, 2013. – 256 с
9. Kasper G., Kellerman E. Communication Strategies. London. N.Y., 1997. 394 p.
10. Lucas S.E. The Art of Public Speaking. N.Y., 2004. 500 p.
11. Masterson J.T., Beebe S.A. Watson N.H. Speech Communication. Theory and Practice. N.Y., 1983. 287 p.
12. Poluzhyn M.M. Lecture Notes on Historiography of Linguistics. - Vinnitsa, 2004. 272 p.

Інтернет ресурси:

1. Короткий курс лекцій з дисципліни «Теорія комунікації». URL: https://studme.com.ua/1_098061_8/menedzhment/teoriya_kommunikatsii.htm
2. Koch (1986), Bühler (1982). URL: <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/hum/saksa/pg/kuukkanen/4sivu.html>
3. Language Policy Division 2007. Guide for the development of language education policies in Europe - from linguistic diversity to plurilingual education. URL: <http://marille.ecmi.at/Glossary/tabid/1433/language/en-GB/Default.aspx>
4. Weber, M. (1980). URL: http://151.12.58.75/archeologia/bao_document/articoli/1NOWAK.pdf
5. Wille, Christian (2003). URL: <http://www.kulturglossar.de/html/a-begriffe.html#artefakt>